

band in onze dagen principiëel geloochend wordt, daar ga ik u eerst op het breede veld van de Prinzipienlehre der historie bewijzen, welken invloed het beginsel, dat de historieschrijver belijdt, op zijn opvatting der historie uitoefenen moet; om daarna in de tweede plaats u aan te toonen, welke eischen het Gereformeerde beginsel aan de beoefening der Kerkhistorie stelt.

De wetenschap der historie heeft omnium consensu een tweeledige taak. Zij heeft in de eerste plaats vast te stellen de feiten, die in het verleden geschied zijn. En in de tweede plaats heeft zij den organischen samenhang dezer feiten in het licht te stellen. Het eerste gedeelte levert haar de bouwstof, het materiaal. Eerst in het tweede gedeelte verheft zij zich tot ware wetenschap, omdat zij achter de phaenomena tot het noumenon doordringt. Een bloot verhaal van feiten moge geschiedenis zijn, maar wetenschap is het niet. 7)

Reeds bij dit eerste gedeelte nu van haar taak, het vaststellen der feiten, valt het niet moeielijk aan te toonen, dat de wereldbeschouwing van den geschiedvorschcr hem bindt en de hooggeroemde objectiviteit der critische methode niet anders dan een droombeeld is. Dit komt reeds duidelijk uit bij het probleem naar de zekerheid van het historische weten, dat door AGRIPPA VON NETTERSHEIM aan de orde gesteld, nog steeds als een Damocleszwaard boven het hoofd der historici hangt. De historicus heeft het object, dat hij onderzoeken wil, juist omdat het geschied is en dus tot het verleden behoort, niet onmiddellijk voor zich, zooals de natuuronderzoeker, maar is gebonden aan de traditie, de overlevering, waarin de heugenis van het verleden wordt bewaard. Dat deze overlevering critisch moet geschild worden, spreekt van zelf; in deze overlevering wordt wegens de verdorvenheid der menschelijke natuur allerlei bijmengsel gevonden, waarvan de traditie moet worden ontdaan.

Daarover loopt de strijd dus niet; maar wel hierover, of uit deze traditie de realiteit van hetgeen geschied is, kan gekend worden, of neen. Door de hooge vlucht, die de historische critiek nam onder de leiding van NIEBUHR, MOMMSEN en L. VON RANKE, heeft men zich een oogenblik aan den waan overgegeven, dat